

## ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY XIV.

### Interesting bryofloristic records, XIV

Jan Kučera (ed.)

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: [kucera@prf.jcu.cz](mailto:kucera@prf.jcu.cz)

Nomenklatura a stupeň ohrožení jednotlivých druhů je udáván podle Seznamu a červeného seznamu mechorostů ČR (Kučera & Váňa 2005). Souřadnice jsou udávány buď jako pravouhlé v systému S-42 nebo jako geografické v systému WGS-84.

*Fossombronia foveolata* EN (M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Žulovská pahorkatina, Vidnava – Stachlovice, kaolinový lom, nezatopená SZ část lomu [WGS-84: N50°21'42", E17°11'18", N50°21'42", E17°11'16", kv. 5669a], 270 m, plošina na konci příjezdové cesty a SV svahy, na kaolinu společně s *Discelium nudum*, *Aneura pinguis*, *Riccardia incurvata*, 24. 10. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, teste J. Kučera, herb. Š. Koval.

Vzácná játrovka rostoucí na rašelinných a písčitých půdách, dosud z Žulovské pahorkatiny neuváděná. Historicky je známá nejbližší od Hlinska, Žďáru n. Sázavou, Nového Města na Moravě, Tišnova a Třebíče (cf. Váňa J., Čas. Slez. Muz., ser. A, 25: 97–99, 1976). Recentně sbírána (1995 leg. J. Kučera, CBFS) snad pouze v písčivě u Borkovic na Tábořsku.

*Jungermannia caespiticia* VU (P. Sova, M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Filipovice: v. svah vrchu Točník, lesní cesta, ca 200 m za odbočkou z asfaltové cesty (směrem nahoru od křižovatky zelené značky a asfaltové cesty) [WGS 84: N50°09'27,3" E17°09'9,8", kv. 5868b], 1050 m, zarůstající jv. svah podél cesty, několik cm<sup>2</sup>, v okolí *Ditrichum pusillum*, *Dicranella cerviculata*, *Diplophyllum obtusifolium*, *Polytrichastrum formosum*, 25. 6. 2008 leg. P. Sova, herb. P. Sova.
- Česká rep., Hrubý Jeseník, Kouty n. Desnou: Zámčisko, dvě populace v dole Velkého Děda [WGS 84: N50°04'16" E17°13'03"; N50°03'59" E17°12'44", kv. 5969a], 1150 m, obnažený sz. svah podél lesní cesty (v ohybu cesty přes potok); 1000 m, zarůstající sz. svah podél cesty, celkově ca 600–700 cm<sup>2</sup>, v okolí *Ditrichum pusillum*, *Dicranella cerviculata*, *Diplophyllum obtusifolium*, *Polytrichastrum formosum*, *Cephalozia bicuspidata*, *Jungermannia gracillima*, *Nardia geoscyphus*, *Oligotrichum hercynicum*, *Pogonatum urnigerum*, 26. 6. 2008, leg. P. Sova herb. P. Sova.
- Česká rep., Hrubý Jeseník, Kouty n. Desnou, Šindelná hora [WGS-84: N50°07'53", E17°08'01", kv. 5868d], 1020 m, kraj nepoužívané lesní cesty na sz. svahu, společně s *Cephalozia bicuspidata*, *Diplophyllum obtusifolium*, *Nardia geoscyphus*, *Nardia scalaris*, 23. 8. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. SUM, Š. Koval, teste J. Kučera.

Játrovka kyselých, písčitých, vzácněji jílovito-písčitých půd, která dosud z Hrubého Jeseníku nebyla udávána, nejbližší je historicky doložena z Vysokého kamene u Bruntálu (leg. Špaček 1948; historické rozšíření v ČR cf. Váňa, Čas. Slez. Muz., ser. A, 19: 161–163, 1970). Dříve byla pravděpodobně přehlížena. V poslední době byla sbírána v kaolinovém lomu u Vidnavy (Zmrhalová 1999) a na více místech na Šumavě a v Krkonoších

*Lophozia ascendens* EN (M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Rychlebské hory, Petříkov, soutok dvou zdrojnic toku Branné SSZ obce, 0,5 km JJZ od pramene Brousek [WGS-84: N50°13'17", E17°01'45", N50°13'18", E17°01'46", kv. 5768c], 1020 m, mladá kulturní smrčina, na ztrouchnivělých kmenech na pravém břehu toku, v pokryvnosti 4 cm<sup>2</sup> společně s *Buxbaumia viridis*, *Cephalozia bicuspidata*, *Chiloscyphus profundus*, *Rhizomnium punctatum*; na kořenovém náběhu smrkového vývratu, v pokryvnosti 20 cm<sup>2</sup>, společně s *Dicranum scoparium*, *Tetraphis pellucida*, 21. 8. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. SUM, teste J. Kučera.
- Česká rep., Hrubý Jeseník, Malá Morávka, Karlov, tok Volárky ca 0,7 km JZ kóty Malý Máj [WGS-84: N50°01'50", E17°14'54,6", kv. 5969c], 870 m, ztrouchnivělý vývrat a bukový špalek v toku na VJV svahu, společně s *Buxbaumia viridis*, *Cephalozia bicuspidata*, *Dicranum scoparium*, *Pohlia nutans* subsp. *nutans*, *Polytrichastrum formosum*, 27. 9. 2009, leg. M. Zmrhalová, Š. Koval, herb. SUM, Š. Koval, teste J. Kučera; dtto, Naučná stezka Velká kotlina, úsek mezi 3. a 4. stanovištěm, svahové

prameniště, u turistického chodníku (modrá tur. zn.) [WGS-84: N50°03'23,4", E17°14'28,2", kv.5969d], 1220 m, 10. 7. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. Š. Koval, teste J. Kučera.

Další lokality vzácné, epixylicky rostoucí játrovky, která dosud nebyla z Rychlebských hor uváděna. Z Hrubého Jeseníku je historicky známá z údolí Hučivé Desné, recentně dosud jen z PR Bučina pod Františkovou myslivnou.

#### *Odontoschisma sphagni* CR (J. Váňa)

- Česká rep., okr. Liberec, Jizerské hory: SPR Černá jezírka VSV od chaty Smědava, část Černá jezírka, okraj většího blánku [WGS-84 N50°51'01", E15°17'39", kv. 5157b], 880 m, 25. 8. 2007 leg. J. Váňa (herb. Váňa).

Tento druh byl v Jizerských horách sbírán již Schiffnerem v r. 1888 na rašeliništi Velká Klečová louka (Schiffner V., Lotos 44: 277, 1896), dále Váňou v r. 1960 v nepatrné populaci na okraji rašeliniště Malá Klečová louka (Duda J. & Váňa J., Čas. Slezs. Muz., ser. A, 25: 32, 1976). Při komplexním inventarizačním průzkumu rašelinišť v této oblasti Jizerských hor v r. 2005 nebyl však tento druh již nalezen ani na jednom z obou jmenovaných vrchovišť. Je možné předpokládat, že zde vyhynul vzhledem k rozsáhlým změnám ekologických podmínek na rašeliništích Jizerských hor koncem 20. století, jeho eventuelní existenci v nepatrné populaci však nelze zcela vyloučit. Z České republiky je tento druh recentně znám z Krušných hor (rašeliniště Volárna a Brumiště, cf. Mudrová R. in Kučera J. [ed.], Bryonora 38: 49, 2006), v Krušných horách byl sbírán poprvé v r. 1961 několikrát na Polském rašeliništi u Hory Sv. Šebestiána (Váňa J., Preslia 37: 216, 1965) a pravděpodobně se zde vyskytuje dodnes. V recentní době byl sbírán také na rašeliništi Swamp u Doks (Kučera J. & Váňa J., Preslia 74: 197–200, 2002). Historické (doložené, nedoložené lokality z celé České republiky jsou z velké části problematické) lokality v oblasti Lužických hor u Nového Boru a Cvikova však již pravděpodobně neexistují, jediná blíže specifikovaná lokalita v této oblasti („Domses Weiche“) byla již v minulém století odvodněna a zalesněna. Neexistuje již ani lokalita tohoto druhu v Beskydách na rašeliništi u žel. zastávky Hutě pod Smrkem (Duda J., Čas. Slezs. Mus., ser. A, 11: 27, 1962), byla zničena výstavbou údolní přehrady Šance.

#### *Aloina breviostris* CR (Z. Hradílek, M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Znojmo, obec Mašovice, kamenolom při V okraji obce [WGS-84: N48°51'31", E15°59'17", kv. 7161b], ca 355 m, kaolinová stěna ve V části jinak žulového lomu, 22. 11. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, Z. Hradílek, herb. SUM, herb. Z. Hradílek.

Nedávno byl tento vzácný mech nalezen u Lobodic na Přerovsku (Hradílek, Bryonora 34: 23–24, 2004). Na nové lokalitě je druh docela hojný. Roste na upěchované kaolinové stěně v pásu několik metrů dlouhém společně s druhem *Aloina rigida*.

#### *Campylophyllum sommerfeltii* VU (M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Vrbno p. Pradědem, Bílý potok, levý přítok Střední Opavy k Pustému hradu [WGS-84: N50°08'15", E17°19'13", kv. 5869d], 670 m, bučina na SZ svahu, SSV exponovaná база buku, společně s *Dicranum montanum*, 10. 7. 2009, leg. M. Zmrhalová, Š. Koval, herb. SUM; NPR Rašeliniště Skřítek, severní hranice rezervace poblíž turistické cesty [WGS-84: N50°00'01", E17°09'41", kv. 6068b], 880 m, na V a SV exponovaném kmenu buku, společně s *Dicranum montanum*, *Dicranum scoparium*, velikost populace: 790 cm<sup>2</sup>, 1. 10. 2009, leg. M. Zmrhalová, Š. Koval, herb. SUM, teste J. Kučera.

Druh dosud z území Hrubého Jeseníku neudáváný. V poslední době byl nalezen nejbližší v oblasti Králického Sněžníku, Rychlebských hor (cf. Bryonora 34: 25) a Orlických hor (cf. Bryonora 38: 50).

#### *Campylopus subulatus* DD-va → DD (Z. Hradílek)

- Česká rep., okr. Jeseník: Žulová, obec Černá Voda, PP Píšťála asi 0,7 km J obce, horní výslunná hrana a suť v dolní části dávno opuštěného lomu v J svahu kopce Píšťála [WGS-84: N50°17'35", E17°08'20", kv. 5768b], 415–425 m, 23. 7. 2009 leg. Z. Hradílek, teste J. Kučera, herb. Z. Hradílek.

Léta neověřený mech (další recentní nález byl učiněn nedávno u Plzně, cf. Bryonora 37: 33) byl nalezen v nevelkém starém lomu na dvou místech v poměrně bohatých, leč nepřilíš rozlehlých porostech. Druh v okolí Žulové zmiňují Duda & Pilous (1959): „Žulová, skály nad potokem Schlippenbach (380 m)“. Jménem Schlippenbach dříve jmenovali dnešní Stříbrný potok ale taky Vidnávku pod Žulovou až do Malé Kraše po soutok s dnešním Černým potokem (Jüppelbach).

Pokud je údaj o nadmořské výšce správný, pak původní lokalita leží někde na JZ okraji Žulové, možná v prostoru pod Hadím vrchem. Lom na Píšťále je tak nepochybně novým nalezištěm. Ve starých lomech (lokalit může být vzhledem k velkému množství lomů v oblasti i více) mech zřejmě našel nové možnosti výskytu. Patrně bude v oblasti nalezen i na dalších místech.

*Cleistocarpidium palustre* **VU** (M. Zmrhalová)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, NPR Rašeliniště Skřítek, turistická cesta podél severní hranice rezervace, ca 300 – 400 m od motorestu Skřítek [WGS-84: N50°00'00", E17°09'33", kv. 6068b], 870 m, hlína na ztrouchnivělém pařezu, polostín, velikost populace ca 2 cm<sup>2</sup> (několik plodných lodyžek), 9. 9. 2009, leg. M. Zmrhalová, herb. SUM, teste J. Kučera.

Vzácný terikolní druh rostoucí v chladnějších oblastech, spíše ve vyšších polohách na vlhké hlíně, dnech rybníků, v rašeliništích ap. Z Hrubého Jeseníku dosud nebyl uváděn. Nejbližší známá lokalita leží v Nízkém Jeseníku u Nových Valteřic (leg. I. Novotný, 1983). Historické rozšíření v ČR viz Novotný (1993). Jedná se o druhý letošní nález druhu v ČR (cf. Bryonora 43: 9).

*Conardia compacta* **CR** (Z. Hradílek)

- Česká rep., okr. Přerov: Hranice, lázně Teplice nad Bečvou, NPR Hůrka u Hranic, Hranická propast asi 280 m SV od nádraží v Teplicích n.B. [WGS-84: N49°31'56", E17°45'02", kv. 6472d], ca 260 m, stinná vápencová skála pod převislou JZ stěnou v hloubce asi 50 m od horní hrany propasti, 15. 7. 2009 leg. Z. Hradílek, teste J. Kučera, herb. Z. Hradílek.

Tento vzácný mech byl v r. 1993 nalezen na západním úpatí Rýchor (Hájek 1996) a v posledních letech ještě několikrát na území ČR (Košnar, Bryonora 36: 28, 2005; Kučera, Bryonora 37: 33, 2006; Müller, Bryonora 42: 39 2008). Po sérii „hradních“ lokalit byl nyní nalezen na přirozeném stanovišti v Hranické propasti. Mech tam roste ve společnosti *Taxiphyllum wissgrillii*, *Fissidens viridulus*, *Mnium stellare*, *Chiloscyphus coadunatus* a *Pellia endiviifolia*. Nalezená populace zaujímá rozlohu asi 2 dm<sup>2</sup>, ale druh možná roste i na dalších místech v propasti. Rostliny mají netypické, poněkud širší buňky a rostou spíše v rozvolněných (a nikoli kompaktních) porostech. Jinak ale už zcela typicky vyrůstají v úžlabí lístků četné gemy, které se občas tvoří i na hřbetní straně žebra. Vzácněji ze hřbetu žebra vyrůstají také hnědé rhizoidy.

*Dicranum viride* **EN** (J. Kučera)

- Česká rep., Šumava, okr. Prachatice: Lenora, Zátoň: NPR Boubínský prales, již. část jádrové zóny, sv. svah ca. 190 m nad Kaplickým pot., [S-1942: M33 E 3413,37, N 5427,59, 7048b], 970 m, na borce starého buku, polostín, 28. 10. 2009 leg. J. Kučera No. 13600, herb. CBFS. Populace ca. 20 cm<sup>2</sup> celkem v několika menších polštářcích.

První nález tohoto druhu Přílohy 1 Bernské konvence a Přílohy 2 Evropské směrnice o habitatech a druzích na Šumavě a patrně výškové maximum druhu u nás (naleziště v Hojnovodském pralesi v Novohradských horách leží asi o 100 m níže a těžiště výskytu u nás je spíše v submontánních oblastech).

*Discelium nudum* **CR** (M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Nízký Jeseník, Nová Pláň, údolí potoka Rýžovník ca 1,8 km JJZ obce, rozcestí lesních cest [WGS-84: N49°52'30", E17°27'30", kv. 6070bd], 670 m, vlhké okraje lesních cest a příkopů vsv., jv. expozice, na úseku dlouhém asi 100 m tisíce jedinců společně s *Atrichum undulatum*, *Pogonatum urnigerum*, *Fossombronia wondraczekii*, 21. 8. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. SUM.

Vzácný mech vlhkých jílovitých půd, z území Nízkého Jeseníku dosud neuváděn. V roce 2008 byl nově nalezen v Moravském krasu a Hanušovické vrchovině (cf. Bryonora 42: 39–40). V ČR má tento druh jižní hranici svého evropského areálu.

*Heterocladium dimorphum* **VU** (M. Zmrhalová, Š. Koval)

- Česká rep., Letovice – Chlum, V svahy kóty Vlčkov (599 m) [WGS-84: N49°36'8", E16°36'09", kv. 6365d], 560 m, pravděpodobně stará pískovna, nyní zavážená odpadem, hlinito-písčité svah na okraji mladého smíšeného lesního porostu, SZ expozice, velikost populace ca 2 dm<sup>2</sup>, 31. 3. 2009, leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. SUM, Š. Koval, teste J. Kučera, Z. Hradílek.

Mech rostoucí na silikátových, méně často i na bazických horninách, nejčastěji od pahorkatin do nejvyšších poloh, roztroušeně po celém území ČR. Loni byl nalezen v CHKO Žďárské vrchy (cf. Bryonora 42: 40; historické rozšíření v ČR viz Pospíšil, Acta Mus. Mor., Sci. Nat., 75: 143–164).

*Hamatocaulis vernicosus* VU (P. Hájková)

- Česká rep., Nízký Jeseník, okr. Bruntál: Rýmařov – Janovice: PR Pstruží potok [WGS-84: N49°57'01", E17°13'14", kv. 6069a], 682 m, pH vody 6,27, konduktivita vody 69,3  $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$ , hladina vody -2 cm (vše průměr z 10 měření během vegetační sezóny 2008), 8. 7. 2009, leg. P. Hájková & M. Hájek, det. P. Hájková.

Jedna z dalších recentně objevených lokalit druhu chráněného evropskou soustavou Natura 2000. Na lokalitě převládá vegetace vápníkem chudých slatinných luk (*Caricion canescentis-fuscae*), *Hamatocaulis* zde osidluje pouze plošky sycené vápníkem bohatší pramenitou vodou. Konduktivita vody (69,3  $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$ ) je výrazně nižší než optimum druhu stanovené na základě údajů z Českého masivu (736  $\mu\text{S}\cdot\text{cm}^{-1}$ , Štechová et al. 2008). Na lokalitě byly zaznamenány 2 menší populace vzdálené od sebe asi 15 m. Druh se vyskytuje i na nedalekém Skalském rašeliništi. Na Rýmařovsku byl druh v minulosti běžnější, ale i přes intenzivní výzkum se žádné jiné lokality nepodařilo ověřit (Zmrhalová 2001).

*Orthotrichum rogeri* DD-va → EN (S. Biedermann, V. Plášek, J. Kučera & E. Novozámská)

- Česká rep., Krušné hory, okr. Chomutov: Načetín, z. svah vrchu Čihadlo, lesní průsek [WGS-84: N50°35'19,1", E13°15'33,1", kv. 5445b], 800 m, na borce velkého buku, v doprovodu *Orthotrichum affine*, *O. obtusifolium*, *Ptilidium pulcherrimum*, *Cynodontium strumiferum* ve velmi malých, kulatých polštářcích, 19. 7. 2008 leg. S. Biedermann, conf. W. Schröder, V. Plášek, herb. S. Biedermann.
- dtto, Načetín, hájovna Nový Dům, stezka u Starého rybníka [WGS-84: N50°32'35", E13°18'3", kv. 5445d], 800 m, na borce *Sorbus aucuparia* v doprovodu *Orthotrichum affine*, *O. pallens*, 1. 5. 2008 leg. S. Biedermann, conf. W. Schröder, V. Plášek, herb. S. Biedermann; dtto, Načetín: na cestě mezi Starým a Novým rybníkem [WGS-84: N50°32'36", E13°17'27", kv. 5445d], 800 m, na borce klenu, v jediném polštářku, ca. 1  $\text{cm}^2$ , 8. 9. 2009 leg. & det. V. Plášek, herb. OP.

Druh *Orthotrichum rogeri* Brid. patří mezi druhy Přílohy 1 Bernské konvence a Přílohy 2 Evropské směrnice o habitatech a druzích, v České republice byl historicky prokazatelně doložen pouze z jediné lokality – Městských skal u Šumperku, kde byl sbírán J. Paulem v roce 1881 (Vondráček 1993). Vondráček uvádí i několik dalších, nedoložených literárních údajů, zejména od Velenovského, avšak vzhledem k tomu, že se jedná o kritický druh, jehož odlišení zejména od poměrně běžného a variabilního druhu *O. pallens* může činit problémy, není možné literární údaje o výskytu nekriticky přejímat (dochované sběry Velenovského patřily jiným druhům). Proto byl druh u nás hodnocen zprvu jako zcela vyhynulý (Váňa 1995), v novějších dvou Červených seznamech pak jako nezvěstný vzhledem k možnosti potenciálního znovunalezení (Kučera & Váňa 1995). V posledních asi 10 letech se v západní a severní Evropě začaly objevovat recentní údaje o výskytu druhu, které mohou mít souvislost s celkovým zlepšením kvality ovzduší, na které epifytické mechorosty pozitivně reagují. Zatím posledním známým nálezem je sběr tohoto druhu v polském městě Katowice, kde byl zaznamenán A. Stebelem v listopadu 2009 v městském parku uprostřed města. Šlo o malou populaci, nicméně bohatě plodnou. Doklad je uložen v SOSN. V sousedním Sasku byl druh poprvé zaznamenán v roce 2004 (Müller 2004), avšak počet nálezů zejména v Krušných horách rychle narůstá, takže dnes již na saské straně evidují kolem 30 nových lokalit (S. Biedermann in litt.). Při pokusu o ověření nalezišť S. Biedermann 7.–8. 9. 2009 nebyl druh ani na jedné z těchto lokalit znovunalezen, což bylo zřejmě způsobeno tím, že celkově velmi malé mikropopulace druhu byly pro účely doložení nálezu patrně z větší části odebrány (S. Biedermann in litt.). Druh s však podařilo nalézt (viz výše) v rovněž velmi malém porostu asi 0,75 km zjz. dřívější lokality, takže je pravděpodobné, že se přínjmnším v Krušných horách vyskytuje i na dalších místech a nálezy jsou pravděpodobné i na jiných místech ČR. V budoucí vezi Červeného seznamu bude rovněž nutná aktualizace statutu ohrožení, pravděpodobně do kategorie EN, pokud nebude ještě zjištěno jinak.

*Paludella squarrosa* CR (N. Gutzerová)

- Česká rep., Žďárské vrchy, okr. Chrudim: Hlinsko v Čechách, PP Ratajské rybníky [WGS-84: N49°46'06", E15°55'58", kv. 6261b], ca 585 m, louka pod hrází Dolního Ratajského rybníka, na prameništi s *Hamatocaulis vernicosus* a *Tomentypnum nitens*, dva větší porosty o ploše asi 40  $\text{dm}^2$ , další rostliny vtroušené mezi další mechorosty, 14. 8. 2009 leg. & det. N. Gutzerová.

Další nově objevená lokalita kriticky ohroženého druhu, druhá v okolí Hlinska (cf. Bryonora 43: 12).

*Pohlia lescuriana* DD (J. Kučera)

- NW Bohemia, Krušné hory Mts., distr. Chomutov: Nový Dům již. obce Načetín, jz. břeh Starého rybníka [S-1942: M33 E3379,57, N5602,86, kv. 5445d], 810 m, 8. 9. 2009 leg. J. Kučera No. 13573, herb. CBFS.

Další lokalita (z Krušných hor zatím první) u nás dosud méně známého, ale pravděpodobně široce rozšířeného druhu.

*Pseudoleskeella rupestris* VU (Z. Hradílek, M. Zmrhalová, J. Kučera)

- Česká rep., Hrubý Jeseník: Vidly, kóta Sokol (1186 m), Sokolí skály ca 1,6 km SV od vrcholu Pradědu [WGS-84: N50°05'37", E17°14'45", kv. 5969b], 1185 m, v puklinové jeskyňce v JZ stěně skály (fylonit), 22. 5. 2009, leg. Z. Hradílek, M. Zmrhalová, det. J. Kučera, herb. Z. Hradílek.
- Česká rep., Krkonoše: údolí Rudného potoka na zjz. svahu Sněžky, okolí štol ve smrkovém lese na záp. svahu (pravý břeh) a levý břeh potoka ca. 80 m nad spodní haldou [S-1942: M33 E3551,73, N5622,52 a E3551,79, N5622,49, kv. 5260c], 1100, resp. 1080 m, pohostinné a stinné porfyritové a vápencové skály, 6. 9. 2000 leg. J. Kučera (No. 4239, 4242-4), 29. 9. 2001 leg. J. Kučera No. 8339, herb. CBFS.

Relativně nově rozlišovaný druh byl v České republice poprvé zjištěn na Kotli v Krkonoších (Váňa 1995); pozdější výše uvedené sběry z krkonošského Rudníku nebyly dosud publikovány. Dále byl tento druh nalezen na několika dalších lokalitách v Hrubém Jeseníku (Kučera et al., *in press*). Nová jesenícká lokalita leží v masivu nejvyšší hory Pradědu. Mech byl nalezen na jediném místě na ploše asi 3 dm<sup>2</sup>.

*Rhynchostegiella teneriffae* EN (Z. Hradílek)

- Česká rep., okr. Přerov: Hranice, lázně Teplice nad Bečvou, NPR Hůrka u Hranic, Hranická propast asi 280 m SV od nádraží v Teplicích nad Bečvou [WGS-84: N49°31'56", E17°45'02", kv. 6472d], 250 m, vlhká vápencová skála nad jezírkem na „dně“ suché části propasti, 15. 7. 2009 leg. Z. Hradílek, teste J. Kučera, herb. Z. Hradílek.

Nevelká populace mechu byla nalezena ve spárách vlhké vápencové skály. Je pravděpodobné, že mech v propasti roste i na dalších obtížně přístupných místech nad jezírkem. Druh byl v ČR dosud známý z Bílých Karpat, Maštálí na Chrudimsku a Labských pískovců (Kučera 2006).

*Seligeria pusilla* VU (M. Zmrhalová, Z. Hradílek)

- Česká rep., Hrubý Jeseník, Vidly, kóta Sokol (1186 m), ca 1,6 km SV od vrcholu Pradědu [WGS-84: N50°05'37", E17°14'45", kv. 5969b], 1185 m, v puklině na kolmé, SSZ orientované skalní stěně (fylonit), 22. 5. 2009, leg. Z. Hradílek, M. Zmrhalová, herb. SUM.

Zajímavý výskyt bazifilního, dosud z Hrubého Jeseníku neuváděného druhu na fylonitové skále. Nejbližší známé lokality leží v oblasti Králického Sněžníku (např. Tvarožné díry).

*Zygodon viridissimus* RE → CR (J. Kučera)

- Česká rep., Šumava, okr. Prachatice, Lenora, Zátoň: NPR Boubínský prales, u lesní cesty podél západního oplocení jádrové části rezervace [S-1942: M33 E3413,12, N5427,58, kv. 7048b], 1045 m, na pohostinné borce velkého buku, 28. 10. 2009 leg. J. Kučera No. 13596, herb. CBFS.

Druhý recentní nález druhu u nás (cf. Kučera J. in Bryonora 37: 35, 2006), poprvé v oblasti jižních Čech, kde byl dosud častěji zaznamenán pouze druh *Z. dentatus*. Druh rostl ve velmi malé populaci, tvořené jednotlivými rostlinkami na několika místech kmene, avšak dá se očekávat, že s bude na lokalitě šířit, podobně jako je tomu v poslední době u jiných druhů rodu.

Duda J. & Pilous Z. (1959): Bryofloristický ráz Rychlebských hor. – In: Krkavec F. (ed.), Rychlebské hory. Sborník prací o přírodních poměrech 30: 328.

Hájek P. (1996): Mechorosty vápencových výchozů povodí horní Úpy. – Ms. [Dipl. práce, Katedra biologie PdF Univerzity v Hradci Králové].

Kučera J. (2006): *Rhynchostegiella* (Schimp.) Limpr. – úzkolistec. – In: Kučera J. [ed.], Mechorosty České republiky. [http://botanika.prf.jcu.cz/bryoweb/klic/]

Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky. – Příroda 23: 1–104.

Kučera J., Zmrhalová M., Buryová B., Košnar J., Plášek V. & Váňa J. (in press): Bryoflora of the selected localities of the Hrubý Jeseník Mts. – Časopis Slezského Muzea Opava, Ser. A.

Müller F. (2004): Verbreitungsatlas der Moose Sachsens. – Lutra Verlag, Tauer.

Novotný I. (1993): Rod *Pleuroidium* Rabenh. (*Musci, Ditrichaceae*) v Československu. – Acta Musei Moraviae, Sci.Nat., 77: 99–121.

- Štechová T., Hájek M., Hájková P. & Navrátilová J. (2008): Comparison of habitat requirements of the mosses *Hamatocaulis vernicosus*, *Scorpidium cossonii* and *Warnstorfia exannulata* in different parts of temperate Europe. – *Preslia* 80: 399–410.
- Váňa J. (1990): *Lophozia grandiretis* (Lindb. ex Kaal.) Schiffn. – In: Duda J. & Váňa J., Rozšíření játrovek v Československu – LIX, Časopis Slezského Muzea Opava, Ser. A, 39: 193–205, p. 197–198.
- Váňa J. (1995): Předběžný seznam ohrožených mechorostů České republiky II. Mechy (Bryophyta). – *Preslia* 67: 173–180.
- Váňa J. (1995): *Pseudoleskeella rupestris* (Berggr.) Hedenäs et Söderström, new moss species in the Czech and the Slovak Republics. – *Novitates Botanicae Universitatis Carolinae* 8: 21–25.
- Vondráček M. (1993): Revize a rozšíření druhů rodu *Orthotrichum* Hedw. v České a Slovenské republice (Musci). – *Sborník Západočeského Muzea v Plzni, Příroda*, 85: 1–76.
- Zmrhalová M. (1999): Nové informace o výskytu játrovky *Lophozia capitata* (Hook.) Macoun v České republice. – *Časopis Slezského Muzea Opava, Ser. A*, 48: 33–40.
- Zmrhalová M. (2001): Příspěvek k rozšíření mechu *Hamatocaulis vernicosus* (Mitt.) Hedenäs v Hrubém Jeseníku a Vidnavské nížině. – *Časopis Slezského Muzea Opava, Ser. A*, 50: 22–27.

## ZAJÍMAVÉ LICHENOLOGICKÉ NÁLEZY V.

### Interesting records of lichens, V.

David Svoboda (ed.)

*Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra botaniky, Benátská 2, CZ–128 01 Praha 2, e-mail: david.svoboda@email.cz*

Kritéria pro zařazení příspěvků a způsob jejich citování je uveden v prvním vydání rubriky (Bryonora 32: 24). Nomenklatura se řídí prací Liška & al. (2008). (For style of citation see Bryonora 32: 24.)

*Pachyphiale carneola* (Ach.) Arnold (D. Svoboda, F. Bouda)

- Southern Bohemia, Šumava Mts, Boubínský prales National Nature Reserve, bark of old *Fagus* close to the fence in upper part of the forest, N: 48° 58,465', E0: 13° 19,837', alt. ca 1050 m, leg. D. Svoboda and F. Bouda, 11 November 2009, herb. D. Svoboda.

Vzácný korovitý lišejník s oranžovými až rezavými drobnými apothecii, s fotobiontem z rodu *Trentepohlia* a mnohosporickými vřecy s vícebuněčnými sporami. Vyskytuje se v pralesovitých bučinách na starých stromech z rozpraskanou borkou. Z území ČR jej udával naposledy Suza (1944a) ze Žďárských vrchů. Historicky vzácně nalézán v Krkonoších (Cypers-Landrecy 1926), v Jizerských horách (Anders 1923) a na Českomoravské vrchovině (Novák 1888). Indikátor pralesovitých porostů. V České republice je považován za vyhynulý (Liška & al. 2008).

*Thelopsis rubella* Nyl. (D. Svoboda, F. Bouda)

- Southern Bohemia, Šumava Mts, Boubínský prales National Nature Reserve, bark of old *Fagus* close to the fence in upper part of the forest, N: 48° 58,465', E0: 13° 19,837', alt. ca 1050 m, leg. D. Svoboda and F. Bouda, 11 November 2009, herb. D. Svoboda.

Druh jsme sbírali na stejné lokalitě jako předešlý, se kterým roste často společně (cf. Smith et al. 2009). Druh je charakteristický růžovými až oranžově-rezavými drobnými perithecií (0,4–0,6 mm v průměru), polysporickými vřecy a nejčastěji 3–4 buněčnými sporami. Vyskytuje se zejména na buku, je pokládán za typický fagikolní druh indikující nejzachovalejší bučiny s dostatečnou vzdušnou vlhkostí (Vězda 1957), občas roste také na dubech, jírovcích či habrech (cf. Vězda 1957, Smith et al. 2009). Na území České republiky byl sbírán pouze několikrát, a to Suzou v roce 1916 na Velké Javořině – kde nebyl recentně potvrzen (Svoboda et al. 2008), Hilitzerem v Brdech v roce 1929 u Třítrubeckého potoka (Vězda 1957, 1968). Na Slovensku byl druh sbírán několikrát, např. v Súlovských a Strážovských vrších (cf. Suza 1944b, Vězda 1957). V České republice je druh považován za vyhynulý (Liška et al. 2008).